

прикладом розкриття суті етнографічних процесів у суспільствах з активним міграційним рухом та проблем й особливостей соціально-демографічної інтеграції діаспорних утворень у нове середовище та перспективним напрямом досліджень.

Джерела та література

1. Діаспора [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D1%96%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0>
2. Еміграція [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%95%D0%BC%D1%96%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>
3. Зарубіжні українці : довід. / С. Лазебник, Л. Лещенко, Ю. Макар. – К. : Вид-во «Україна», 1991. – 252 с.
4. Лепеха Т. Українознавство : навч. посіб. / Т. Лепеха. – К. : Просвіта, 2005. – 373 с.
5. Маркусь В. Українська західна діаспора на порозі ХХІ-го століття / В. Маркусь // Українська діаспора. – 1993. – Ч. 3. – С. 24–32.
6. Українська діаспора [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%B4%D1%96%D0%B0%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0

УДК 331.556.4:314(430)

С. В. Фем'як – студентка IV курсу факультету міжнародних відносин Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;
А. А. Моренчук – кандидат історичних наук, доцент кафедри країнознавства і міжнародних Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Особливості сучасної міграційної політики ФРН

*Роботу виконано на кафедрі
країнознавства і міжнародних відносин
СНУ ім. Лесі Українки*

Розкрито суть поняття «міграційна політика», визначено основні напрями та особливості міграційної політики ФРН. Проаналізовано вплив міграційних процесів на економічний та соціальний розвиток держави. Обґрунтовано механізми реалізації державної міграційної політики Німеччини.

Ключові слова: міграція, міграційна політика, імміграційна держава, біженці, переселенці, робоча сила.

Femiak S. V., Morenchuk A. A. The Features of Modern Migration Policy of Federal Republic of Germany. The essence of the concept of «migration policy», main trends and characteristics of migration policy of Federal Republic of Germany are disclosed. The impact of migration on economic and social development of the country is analysed. The mechanism of implementation of state migration policy of Germany is justified.

Key words: migration, migration policy, immigration country, refugees, immigrants, labour.

Актуальність теми дослідження. В умовах сучасного глобалізованого світу все більшого значення набуває питання міжнародної міграції. Мобільність населення є важливим елементом зростання взаємозалежності між країнами й водночас джерелом низки проблем політичного, економічного та соціального характеру. Міграція ставить перед державами та суспільством нові виклики, що пов'язано, насамперед, із загостренням економічної нерівності між країнами, демографічною ситуацією, збільшенням кількості конфліктів тощо.

На сучасному етапі Німеччина є однією із країн, де найбільш поширені міграційні процеси, що пояснюється не лише входженням її до Європейського Союзу, а й високим рівнем її економічного розвитку, можливістю працевлаштування, високою оплачуваністю праці та іншими факторами. Тому вивчення особливостей міграційної політики ФРН є дуже важливим для оцінки та складання прогнозів міграційних потоків з інших країн, а також для формування власної стратегії регулювання міграційних процесів.

Метою наукового дослідження є розгляд поняття «міграційна політика», вивчення особливостей, основних напрямків та механізмів реалізації державної міграційної політики ФРН.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення таких **завдань**:

- розкрити суть поняття «міграційна політика»;
- визначити особливості та напрями міграційної політики ФРН;
- обґрунтувати механізми реалізації державної міграційної політики Німеччини;
- проаналізувати вплив міграційних процесів на економічний і соціальний розвиток держави.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. На сучасному етапі міграція населення є важливим елементом глобалізованого світу. В умовах швидкої активізації міжнародної мобільності людей зростає значення регулювання міграційних процесів та надання їм організованого, безпечного й неконфліктного характеру. Адекватна міграційна політика необхідна для мінімізації обумовлених міграцією ризиків, а також для використання значного позитивного потенціалу міграції в інтересах розвитку.

Міграційна політика – це система правових, фінансових, адміністративних й організаційних заходів держави та недержавних установ щодо регулювання міграційних процесів із позицій міграційних пріоритетів, кількісного та якісного складу міграційних потоків, їх соціальної, демографічної та економічної структури [3, с. 17].

Ще з 50-х рр. XX ст. Німеччина стала одним з основних центрів тяжіння мігрантів у Європі. Досвід ФРН з її розвиненою системою управління у сфері зовнішніх міграцій може слугувати прикладом еволюції імміграційної політики в добу глобалізації та світових процесів інтеграції [4, с. 27]. Вона є однією із найпопулярніших країн у світі, де широко поширені усі види міграції. На початку XXI ст. влада ФРН здійснили повну ревізію своєї імміграційної політики. У 2005 р. був прийнятий Закон про імміграцію, в якому були сформульовані два основних принципи імміграційної політики ФРН. По-перше, іммігранти, які живуть у Німеччині на законній підставі та на постійній основі, повинні бути успішно інтегровані. По-друге, в інтересах економічної й інтеграційної політики Німеччини необхідно застосовувати прозорий і активний підхід до управління імміграцією. Закон регулює міграційні процеси на ринку праці, інтеграцію іноземців та право на надання притулку [5].

Слід зазначити, що після прийняття закону практичні зміни в імміграційних процедурах були відносно незначними. Нові імміграційні категорії були введені для висококваліфікованих фахівців і вчених, щоб залучити цінних фахівців для ринку праці. Розвиток німецької законодавчої бази щодо міграції населення чітко показує,

що імміграція кваліфікованих працівників і вчених на сучасному етапі поширюється [6].

Основні положення закону встановили:

- два види на проживання: тимчасовий і безстроковий;
- можливість для осіб із високою кваліфікацією відразу отримати безстроковий вид на проживання;
- можливість для іноземців, після завершення навчання в німецьких вузах, пошуку роботи в Німеччині;
- удосконалення права на перебування в країні жертв недержавного переслідування і переслідування за ознакою статі;
- обов'язок для нових іммігрантів не з країн Європейського Союзу відвідувати мовні та інтеграційні курси [7].

За останні роки Німеччина стала лідером в Європі за кількістю двосторонніх угод з іншими європейськими країнами про трудову мобільність. До подібних договорів відносяться угоди про прикордонних і сезонних робітників, стажування найманих робітників для виконання конкретного проекту.

Законом «Про імміграцію» було вперше чітко врегульовано питання міграції іноземців, які займаються самостійною трудовою діяльністю.

Іноземець може отримати дозвіл на продовження самостійної трудової діяльності на території ФРН за таких умов:

- а) забезпечення вищих економічних інтересів Німеччини або особливої регіональної потреби;
- б) очікування від діяльності позитивного впливу на економіку;
- в) фінансування для реалізації цієї діяльності повинно забезпечуватися за власний рахунок або за згодою на надання кредиту [1].

Важливим етапом у розвитку політики тимчасової трудової імміграції Німеччини стало введення програми «Грін кард», метою якої було залучення кваліфікованих фахівців у сфері інформаційних технологій.

Із розвитком інформаційних технологій, засобів транспорту та зв'язку міграційні процеси у ФРН набувають усе більш багатовимірного характеру. Люди все частіше іммігрують із метою навчання, працевлаштування або здійснення підприємницької діяльності. Глобалізація створює умови для працевлаштування не тільки висококваліфікованих професіоналів у сфері фінансів, страхування, банківської справи, комунікацій, а й для трудящих-мігрантів, зайнятих у сфері сільського господарства, будівництва, благоустрою території, громадського харчування, готельного сервісу, обслуговування особистих споживчих потреб [3, с. 17].

На сучасному етапі пріоритетною метою державної влади ФРН стало підвищення керованості різних міграційних потоків. Завдання міграційного управління включають:

- посилення боротьби з будь-якими видами порушення міграційного законодавства (незаконний перетин кордонів, працевлаштування без дозволу уряду або укладання фіктивних шлюбів);
- зниження витрат від імміграції шляхом підвищення вимог до кваліфікації та матеріальної забезпеченості мігрантів, а також скорочення соціальних виплат іммігрантам, щоб знизити привабливість в'їзду та перебування для потенційних мігрантів;
- запобігання соціальної дезінтеграції й зміцнення громадянської складової ідентичності в середовищі іммігрантів та осіб іноземного походження за рахунок підвищення вимог до знання мови, історії та політичного устрою ФРН [6].

Найважливішими легальними можливостями для тимчасової або постійної імміграції до Німеччини є такі:

– право на притулок для тих, хто піддається політичним переслідуванням, та їх найближчим родичам, а також існуючі правила щодо прийому контингенту біженців і тимчасовий допуск жертв із районів ведення військових дій і вимушених переселенців;

– право на в'їзд для подружжя-громадян іншої держави та неповнолітніх дітей (до 16 років);

– право на в'їзд (відповідно на повернення в будь-який час) для громадян Німеччини, які проживають в інших країнах;

– право вільного пересування та повсюдного проживання для громадян інших держав-членів ЄС та Європейського економічного простору (ЄЕП) тощо [2].

Особливістю міграційної політики ФРН є те, що новий закон про імміграцію не перешкоджає вільному в'їзду мігрантів, проте передбачає перевірку особи щодо загрози національній безпеці країни перебування.

Висновки. Отже, останніми роками в міграційній політиці Німеччини відбулися деякі зміни. Це пояснюється, насамперед, швидкими темпами розвитку інформаційних технологій та транспортних засобів, а також посиленням зв'язків ФРН з іншими країнами в економічній, політичній, культурній та соціальній сферах. На сучасному етапі можна прослідкувати створення низки програм для залучення іммігрантів із багатьох держав, зокрема країн – членів Європейського Союзу. Важливе місце серед них посідають стипендіальні програми для студентів-іноземців. Простежується низка пріоритетів, які прагне досягнути держава: заохочувати притік висококваліфікованих кадрів; забезпечувати умови їх соціальної адаптації; зберегти й гарантувати підтримку біженцям та особам, що зазнають переслідувань тощо.

Джерела та література

1. Гончаренко Р. Нові правила для іммігрантів / Р. Гончаренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dw.de/нові-правила-для-іммігрантів/a-2467239>

2. Карачурина Л. Иммиграционная политика Германии: успешный – неуспешный опыт / Л. Карачурина [Электронний ресурс]. – Режим доступа : <http://demoscope.ru/weekly/2008/0351/analit02.php>

3. Колєв Г. В. Міграційна політика європейських країн / Г. В. Колєв. – К. : Генеза, 2006. – 89 с.

4. Петрова Т. П. Концепція державної міграційної політики України: цільова орієнтація і основні напрямки / Т. П. Петрова. – К. : НДЗРП, 1991. – 41 с.

5. Bade K. J. Zuwanderung und Integration in Deutschland / K. J. Bade // Magazine Deutschland. – 2008. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bpb.de/themen/T0P083,0,0,Migration_und_Integration_in_Deutschland.html

6. Federal Statistical Office of Germany [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.destatis.de/basis/e/bevoe/bev_tab7.htm

7. Germany Top Migration Land After U. S. in New OECD Ranking [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://en.wikipedia.org/wiki/Immigration_to_Germany.